

FOTO: LEHTIKUVA / REUTERS / SCANPIX

Kliimaprotest sulges liikluse Soome parlamendihoone ees

Helsingis kogunesid eile tuhanded inimesed kliimaprotestiks parlamendihoone ette, Mannerheimi teel peatati liiklus. Politsei teatel saabus Eduskunta ette esialgsel hinnangul umbes 3000–4000 inimest. Hiljem hinnati kliimaprotestil osalejate arvuks umbes 5000 inimest.

Helsingi politsei juht Teemu Lappalainen suhtus liiklustõrgetesse rahulikult: «Kuigi oleme Helsingi kesklinnas, saab politsei siin korraldada ümbersõite,» ütles kõrge korrakaitseja. «Nii et muretsemiseks pole põhjust, olime kõigea arvestanud, ka sellega, et protestijad võivad tulla sõiduteele.» **Helsingin Sanomat / YLE / BNS / PM**

0,17 kraadi kümneni kohta on **suved alates 1981. aastast soojenenud.**

Kliimamured suurendavad Austrias roheliste toetust

Austria rohelised loodavad nädalavahetusel toimuvatel üldvalimistel kasutada ära valijate üha kasvavat muret kliima pärast ja teha tase eelmiste valimiste kaotus. Kui 2017. aastal ei suutnud rohelised Austria parlamenti pääsuks vajalikku nelja protsendi künnist ületada, siis praegu on nende toetus arvamusküsitluste põhjal 11–13 protsenti. Roheliste sõnul ei ole muutunud nende sõnum, küll aga on muutunud olukord. **AFP/BNS**

ÜRO peasekretär tervitas pööret kliimakriis

New Yorgis toimunud ÜRO kliimakohtumisel andsid 66 riiki lubaduse saavutada aastaks 2050 süsinikuneutraalsus.

«66 riiki, kümme regiooni, 102 linna, 93 ettevõtet ja 12 investorit lubasid saavutada 2050. aastaks süsinikuneutraalsuse,» teatas ÜRO peasekretäri António Guterresi büroo oma avalduses.

«Kliimakriis on ralli, mida oleme kaotamas, aga siiski on meil veel olemas võimalus ka seda võita,» ütles Guterres. Ühtlasti avaldas ta lootust, et lubadus tähendab pööret kliimamuutustevastases võitluses.

«Ma näen pöördemomenti,» sõnas Guterres. «Veel kuus kuud tagasi olin ma üsna pessimistlik. Ma ei näinud mingit liikumist, aga nüüd ma näen seda, ja me peame seda liikumist tagant utsitama.»

Negatiivsena tõi Guterres välja, et Brasiilia ja Ameerika Ühendriigid ei ole andnud ühtegi uut lubadust kliimamuutuste ohjeldamiseks.

«Meil pole enam võimalik kliimakriisi vältida. Peame saavutama konkreetseid eesmärgi, et vältimatute tagajärgedega toime tulla.»

Sauli Niinistö ÜRO Peassambleel

2050. aastaks elab madalatel rannikutel umbes miljard inimest, kelle elu merepinna tõus otseselt ohustab

VÕIMSAD LAINED. Läänemerd veetaseme tõus ei puuduta, kuid 35 cm võrra võib tõusta lainekõrgus.

Meredele ja polaaraladele

Ajad muutuvad

Mütsatus vastu kajuti akent ja oleksin peaaegu põrandale kukkunud. Viimasel hetkel saan riulist kinni haaratud ja jään siiski oma koesse pidama. Neljakuni viiemeetrine laine on Antarktikasse teel olevat purjekat «Admiral Bellinghausen» terve öö küljelt küljele pillutanud. Merd on aastasadu sõidetud. Aga ajad muutuvad, kliimamuutused mõjutavad meresid ja polaaralaseid ja see omakorda mõjutab, kuidas me merd sõidame ja mida meri meile toidulauale pakub. Bellinghauseni enda kaheksa aasta taguse avastusretke järgedes käiva eestlaste ekspeditsiooni üks eesmärk ongi neile inimtekkelistele muutustele tähelepanu pöörata. Ja nagu on öelnud National Geograficu okeanograaf Sylvia Earle: «Praegune aeg on üks halvimaid, aga ka üks parimaid, sest meil on veel võimalus [seda muuta].»

ANNELA ANGER-KRAAVI
Cambridge'i liiklooli vanemteadur

Üha rohkem teadlasi uurib kliimamuutuste mõju meredele, liustikele ja polaaraladele. Kuna maailmameri katab umbes 70 protsenti maakera pinnast ja sisaldab 97 protsenti Maal olevast veest, on see suuremahuline ettevõtmine. Jää ja liustikega on kaetud umbes kümme protsenti ja neis leiduvast mageveest sõltub praegu otseselt umbes 700 miljonit inimest. Selle nädala kolmapäeval avaldatigi valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli eriraport maailmamerest ja krüosfäärist muutuvas kliimas. Raporti koostamisel osales 104 teadlast 36 maalt. Kokku analüüsi uuemat teemakohast teadusinformatsiooni, mis on avaldatud umbes 7000 teadusartiklis. Eriraport võeti vastu Monacos prints Albert II fondi toetusel. Esindasin seal koos keskkonnaagentuuri direktori Taimar Alaga Eestit, tööpäevad olid pikad ja viimane öö ei magatud. Siiski sai poliitikutele mõeldud raporti kokkuvõtte pärast 28-tunnist läbirääkimiste maratoni teisipäeva lõunaks valmis.

Paljude inimeste kodud jäävad vee alla ning neil tuleb kolida mujale, mis võib omakorda kaasa tuua uusi rändekriise.

Uus eriraport puudutab Eestit põhiliselt kahest küljest. Esiteks on meile olulised kliimamuutuste mõjud kodusse Läänemerele ja selle võimalikud tagajärjed ning teiseks mõjud maailmamererele ja krüosfäärile (ühesõnaga kõigele, mis on maakeral pidevalt või teatud aastaajal külmunud) ning sealt tulenevad mõjud loodusele ja inimkonnale, mis ka meid siin vaikselt Eestimaal puutumata ei jäta.

Raporti põhisoõnum kinnitab kahe eelmise IPCC raporti (1,5 kraadi soojenemise ning maa ja kliimamuutuste raporti) tulemusi ning rõhutab, et hullemate kliimamuutuste ta-

gajärgede ära hoidmiseks tuleks kiiresti kasvuhooonegaaside emissiooni vähendada. Nii saab ookeani ja krüosfääri puudutavaid riske märkimisväärselt leevendada, kuid mitte täielikult vältida. Ning isegi kui õnnestub riske leevendada, saame juba toimunud muutuste mõju tunda kuni sajandi keskpaigani. Tuleb aga arvestada, et umbes 2050. aastast alates on kasvuhooone heitkogustega seotud riskid märkimisväärselt suuremad ning võib juhtuda, et ökosüsteemid ja inimühiskond ei suuda nende muutustega enam kohaneda. Ees ootavad kliimamuutuste mõjud ookeanile ja krüosfäärile kujutavad endast suurt väljakutset loodusele ja inimkonnale, samuti rahvusvahelistele organisatsioonidele ja seadusandlusele.

Mis meid suures pildis ees ootab?

Nelja- kuni viiekraadine temperatuuri tõus tähendab, et 2100. aastaks on maailmamerere pind veidi enam kui meetri võrra tõusnud (võrreldes 1986–2005 keskmisega). Meretase kerkib sajandite jooksul (keskmiselt 40 sentimeetrit, maksimaalselt 60 sentimeetrit) ka siis, kui globaalne keskmine temperatuur kahe kraadi piires stabiliseerub. Nii võib juhtuda, kui kõrgete kasvuhooonegaaside heitkogused ei vähene, maailmamerere veetaseme kerkida veel kaks kuni viis meetrit.

2050. aastaks elab madalatel rannikualadel umbes miljard inimest, kelle igapäevaseid tegevusi merepinna tõus otseselt ohustab, rääkimata kahjust teedele ja sadamatele. Paljude inimeste kodud jäävad vee alla ning neil tuleb kolida mujale, mis võib omakorda kaasa tuua uusi rändekriise ja demograafilisi muutusi.

Liustike ja igikeltsa sulamine on viimase kuue aasta jooksul kiirenenud kaks korda ja prognooside kohaselt kasvab selle tempo tulevikus veelgi. Gröönimaal ja Antarktikas asuvate liustike sulamisel hoo- gustub ka merepinna tõus, mis on praegu kaks ja pool korda kiirem kui enne 2005. aastat. Samal ajal aeglustuvad hoo- vused maailmamereres. Viimane võib omakorda meie kliimat jahutada. Mägiliustike sulamisest väheneb magevee kättesaadavus, eriti sajandi teisel poolel. Igikeltsa sulamisel vabaneb aga

Globaalne keskmine meretaseme tõus MEETRIDES
6
5
3
2
1
0

Kui palju võib meretase tõusta?

Maailmamere taseme tõusu saab teaduskeeles «keskmise tõenäosusega» prognoosida umbes aastani 2100. Sealt edasi muutub veapiir juba oluliselt suuremaks.

Veetaseme tõus juhul, kui süsinikuheidete tõus püsib praeguses tempos

Meretaseme tõus, kui heited pärast 2020. aastat oluliselt vähenevad

ÜKS KÜSIMUS

Mida tähendab prognoositav laine tõus Läänemerele?

MEELIS SAARLAID
purjehähi Admiral Bellinghausen kapten

Lainekõrguse suurenemine veidi alla poole meetri Läänemerele mõjutab eelkõige väiksemate paatide sõite ja rannakaluri tegevust.

Samuti teeb see keerulisemaks sadamate töö, sest suurem laine raskendab sadamatesse pääsu ja võib tähendada ka mõningaid ümberehitusi, eelkõige kaitsemulide tugevdamist.